ARAŞTIRMA MAKALESİ

DENETİM KALİTESİ İLE DENETİM ÜCRETİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: TÜRKİYE'YE İLİŞKİN BULGULAR

THE RELATIONSHIP BETWEEN AUDIT QUALITY AND AUDIT FEE: EVIDENCE FROM TURKEY

Doç. Dr. Serkan TERZİ*
Prof. Dr. İlker KIYMETLİ ŞEN**
Dr. Özgür ÖZKAN***

ÖZ

Bu çalışmanın amacı denetim kalitesi ile denetim ücretleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç için Borsa İstanbul'da 2020-2021 yılları arasında kesintisiz işlem gören 217 şirket çalışmada kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan değişkenler, literatürdeki çalışmalardan elde edilmiştir.

Denetim kalitesi ile denetim ücreti arasındaki ilişki Düzeltilmiş Jones Modeli kullanılarak incelenmiştir. Ayrıca çalışmaya denetim kalitesi ile ilgili kontrol değişkenleri de dahil edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, denetim kalitesi ile denetim ücreti arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Buna karşın esas faaliyetlerden nakit akışlarının toplam aktife oranı, cari oran, stoklar ve ticari alacakların toplam aktife oranı, aktif karlılık oranı, finansal kaldıraç oranı ve dört büyük denetim firması ile denetim kalitesi arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bunun yanında denetim ücreti ile şirket büyüklüğü arasında da en yüksek korelasyon tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Denetim Kalitesi, Denetim Ücreti, Borsa İstanbul

* Çankırı Karatekin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, serkanterzi@karatekin.edu.tr, ORCID: https://orcid.org/ 0000-0003-0151-8082
** İstanbul Ticaret Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Muhasebe ve Denetim Bölümü, ilksen@ticaret.edu.tr, ORCID: https://orcid.org/ 0000-0001-6175-3397
*** YMM, ozgur_978@hotmail.com, ORCID: https://orcid.org/ 0000-0002-2338-1286

Makale Geliş Tarihi : 21.04.2022
Kabul Tarihi : 01.08.2022

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the relationship between audit quality and audit fees. For this purpose, 217 companies traded in Borsa Istanbul between 2020-2021 were used in the study. The variables used in the study were obtained from previous studies in the literature.

The relationship between audit quality and audit fee was examined using the Modified Jones Model.

In addition, control variables related to audit quality were also included in the study. As a result of the analysis, there is no significant relationship between audit quality and audit fee. On the other hand, a significant relationship was found between the ratio of cash flows from main activities to total assets, the current ratio, the ratio of inventories and trade receivables to total assets, the return on assets, financial leverage ratio and the four big audit firms and audit quality. In addition, the highest correlation was found between the audit fee and the size of the company.

Keywords: Audit Quality, Audit Fee, Borsa Istanbul

1. GİRİŞ

Denetim kalitesine yönelik ilk çalışma DeAngelo (1981) tarafından yapılmıştır. DeAngelo (1981, s.186) tarafından denetim kalitesi "*denetçinin müşterinin muhasebe sistemindeki uygunsuzluğunun tespit edilmesi ve tespit edilen uygunsuzluğun raporlanmasından dolayı piyasa tarafından değerlendirilmiş birleşik olasılığıdır*" şeklinde tanımlanmıştır. Denetim kalitesinin ölçümünde literatürde çeşitli kriterler kullanılmaktadır. Bu kriterlerin başında iletişim teorisi, finansal raporlama kalitesi, algıya dayalı göstergeler (piyasa tepkisi, sermaye maliyeti veya hisse senedi fiyatı değişikliği vb.) ile denetime yönelik özellikler (denetim ücretleri, denetim türü veya tecrübe gibi) yer almaktadır (Suttipun, 2021, s.872). Bunun yanında denetim kalitesinin ölçümüne yönelik literatürde çok sayıda tahakkuk modeli kullanılmaktadır. Bunlar; DeAngelo modeli, Healy modeli, Jones modeli, Düzeltilmiş Jones modeli, Endüstri modeli, kesit modelleridir (Bartov vd., 2001). Ancak gerçek denetim kalitesinin tespiti çok zor olduğundan bunlar gibi alternatif ölçüm kriterleri literatürde kullanılmaktadır (Salehi vd., 2015, s.67).

Literatürde denetim kalitesi ile denetim ücretleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar mevcuttur. Wang (2020)'ye göre denetim ücretleri üzerindeki baskı, denetim kalitesini etkilemektedir. Özellikle denetimi yapan denetçiye, cinsiyetine ve tecrübesine bağlı olarak denetim ücretlerinde değişim olmaktadır. Kyriakou ve Tsoktouridou (2021)'in yaptığı çalışmada dört büyük denetim firmasının diğer denetim firmalarına göre daha yüksek denetim ücreti aldıkları ifade edilmiştir.

Bu çalışmada, Borsa İstanbul'da kesintisiz işlem gören şirketler üzerinde denetim kalitesi ile denetim ücretleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu amaçla, 2020-2021 yılları arasında Borsa İstanbul İmalat Sanayinde kesintisiz işlem gören ve verilerine eksiksiz ulaşılan 217 şirket analize dahil edilmiştir. Denetim kalitesi ile denetim ücretleri arasındaki ilişkinin test edilmesinde çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Denetim kalitesi ile denetim ücreti arasındaki ilişkiyi inceleyen bazı çalışmalar ve bulguları aşağıda açıklanmıştır.

Choi vd. (2010) yaptıkları çalışmada 2000-2005 dönemine ilişkin elde edilen veriler üzerinden denetim firmasının büyüklüğü, denetim kalitesi ve denetim ücreti arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan çalışmada denetim firmasının büyüklüğü ile denetim kalitesi ve denetim ücreti arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında denetim kalitesi ile şirket büyüklüğü, finansal kaldıraç ve işletme faaliyetlerinden nakit akışları gibi diğer değişkenler arasında ilişki tespit etmiştir.

Alali (2011) yaptığı çalışmada 2000-2006 dönemine ilişkin elde edilen veriler üzerinden isteğe bağlı tahakkuklar ile denetim ücreti arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan çalışmada denetim kalitesi ve denetim ücreti arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Li ve Shi (2012) yaptıkları çalışmada 2001-2008 dönemine ilişkin elde edilen veriler üzerinden cinsiyetin denetim kalitesi ve denetim ücreti üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışmada denetim kalitesinin ölçümünde Jones Modelinden yararlanılmıştır. Denetçi cinsiyetinin denetim kalitesi ve ücreti üzerinde anlamlı etkisi olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Nan-wei vd. (2014) de yaptıkları çalışmada denetçinin cinsiyeti ile denetim ücreti arasındaki ilişkiyi incelemiş ve kadın denetçiler ile denetim ücreti arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Kwon vd. (2014) yaptıkları çalışmada 2006-2010 dönemine ilişkin elde edilen veriler üzerinden denetçi rotasyonunun denetim kalitesi ve denetim ücreti üzerindeki etkisi incelemişlerdir. Denetim kalitesi, isteğe bağlı tahakkuklar kullanılarak ölçülmüştür. Yapılan çalışmada rotasyonun denetim kalitesi ve denetim ücreti üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Corbella vd. (2015) de 1998-2011 dönemini kapsayan çalışmalarında bu durumu incelemişlerdir. Bazı çalışmalarda denetçi rotasyonunun denetim kalitesine etkisi olmadığını ifade etmişlerdir. Bunun yanında dört büyük denetim firması tarafından yapılan denetimler ile diğer denetimler açısından denetim ücretinde farklılaşma olduğu tespit edilmiştir.

Salehi vd. (2015) yaptıkları çalışmada denetim ücreti baskısı ile bunun denetim kalitesi üzerine etkisini incelemişlerdir. Denetim kalitesi, hata oranı ile ölçülmüştür. Yapılan çalışmada 2010 yılında denetim ücreti baskısı ile hata oranı arasında pozitif ve anlamlı ilişki bulunurken, 2010 yılı öncesi için denetim kalitesi ile denetim ücreti baskısı arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir.

Cho vd. (2017) yaptıkları çalışmada 2007-2013 dönemine ilişkin elde edilen veriler üzerinden inceleme yapmışlardır. Yapılan çalışmada denetim kalitesinin bir unsuru olan dört büyük denetim firması ile denetim ücreti arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda dört büyük denetim firması ile denetim ücreti arasında negatif ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Benzer çalışma Gunn vd. (2019) tarafından yapılmış ve benzer bulgular tespit edilmiştir.

Homayoun ve Hakimzadeh (2017)'nin yaptıkları çalışmada 2007-2014 dönemine ilişkin elde edilen veriler üzerinden denetim kalitesi ile denetim ücretleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan çalışmada aile şirketleri ile diğer şirketlerde denetim ücretlerinin farklılaştığı, aile şirketlerinin daha düşük denetim ücreti ödediği tespit edilmiştir. Denetim kalitesi ise şirket büyüklüğü ve denetçi tecrübesi değişkenleri üzerinden ölçülmüştür. Bu açıdan denetim kalitesi ile denetim ücretleri arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir.

Salehi vd. (2019)'nin yaptıkları çalışmada 2009-2015 dönemine ilişkin elde edilen veriler üzerinden finansal krizin denetim kalitesi ve denetim ücreti üzerindeki etkisi incelenmiştir. Denetim kalitesinin belirlenmesinde dört büyük denetim firması, denetçi uzmanlık alanı ve denetçi tecrübeleri esas alınmıştır. Yapılan çalışmada denetim kalitesi ile denetim ücreti arasında anlamlı ilişki

tespit edilmemiştir. Ayrıca finansal krizin bu değişkenler üzerinde etkisi olmadığı da belirlenmiştir.

Behrend vd. (2020) yaptıkları çalışmada olağan olmayan denetim ücreti ile denetim kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Yapılan çalışmada isteğe bağlı tahakkuklar denetim kalitesi ölçümünde kullanılmıştır. Çalışmada denetim kalitesi ile denetim ücreti arasında ilişki tespit edilmemiştir. Ayrıca düşük denetim ücretlerinin yüksek düzeyde isteğe bağlı tahakkuklar ile ilişkisi olduğu açıklanmıştır.

Wang (2020) yaptığı çalışmada 2014-2019 dönemine ilişkin elde edilen veriler üzerinden denetim kalitesi ile denetim ücretleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Denetim kalitesinin ölçümünde isteğe bağlı tahakkuklar kullanılmıştır. Yapılan çalışmada düşük fiyat rekabeti ile denetim kalitesi arasında korelasyon tespit edilmiştir. Ayrıca denetim ücretindeki azalmanın denetim kalitesinin azalmasına neden olduğu belirtilmiştir.

Aljaaidi vd. (2021)'nin çalışmalarında 2005-2010 dönemine ilişkin elde edilen veriler üzerinden denetim kalitesi ile denetim ücretleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan çalışmada denetim kalitesi ile denetim ücretleri arasında pozitif ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Kyriakou ve Tsoktouridou (2021)'nun yaptıkları çalışmada 2008-2009 dönemine ilişkin elde edilen veriler üzerinden isteğe bağlı tahakkuklar ile denetim ücretleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bunun yanında dört büyük denetim firması ile denetim ücreti arasındaki ilişki de incelenmiştir. Yapılan çalışmada dört büyük denetim firmasının olup olmamasının denetim ücreti üzerinde etkisi olduğu ve dört büyük denetim firmasının daha yüksek denetim ücreti aldığı belirlenmiştir. Benzer şekilde isteğe bağlı tahakkuklar ile denetim ücreti arasında da ilişki tespit edilmiştir.

Saheed vd. (2021)'nin yaptıkları çalışmada 2009-2019 dönemine ilişkin elde edilen veriler üzerinden denetim kalitesi ile denetim ücretleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan çalışmada denetim kalitesi ile denetim ücreti arasında pozitif ve anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

3. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

3.1. Veriler ve Hipotez Geliştirme

Denetim kalitesi ile denetim ücreti arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi için 2020-2021 tarihleri arasında Borsa İstanbul'da sürekli işlem gören

şirketler analize dahil edilmiştir. Tablo 1'de analizde kullanılan örneklem gösterilmiştir. Çalışmada kullanılan değişkenlere ilişkin bilgiler; denetçi raporları, Kamuyu Aydınlatma Platformu ve şirketlerin web sitelerinden elde edilmiştir.

Tablo 1. Örneklem Seçimi

	Şirketler	**Gözlem**
Analiz kapsamına alınan Borsa İstanbul'da kote şirket sayısı	416	
Eksi: Mali kuruluşlar	(101)	
Eksi: Veri eksikliği veya verisine ulaşılamayanlar	(67)	
	248	**496**
Eksi: Denetim ücretini raporlamayanlar (2020-2021)	(31)	(62)
	217	**434**
Eksi: Uç değerler		(22)
		412

Literatürde yapılan çalışmaların bir kısmında denetim kalitesi ile denetim ücreti arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilirken, bazılarında da anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu çalışmada denetim kalitesi ile denetim ücretleri arasındaki ilişkinin tespitine yönelik olarak aşağıdaki hipotez test edilecektir.

H1. Denetim kalitesi ile denetim ücreti arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki vardır.

3.2. Değişkenler ve Yöntem

Denetim kalitesi ile denetim ücreti arasındaki ilişkinin testi için çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Denetim kalitesinin ölçümünde ise isteğe bağlı tahakkuklar kullanılmıştır. Bu amaçla da Düzeltilmiş Jones Modeli esas alınarak denetim kalitesi değişkeni hesaplanmıştır (Li, 2008; James ve Izien, 2014; Suttipun, 2021). Denetim kalitesinin ölçümünde kullanılan Düzeltilmiş Jones Modeli (Dechow vd., 1995) aşağıda sunulmuştur:

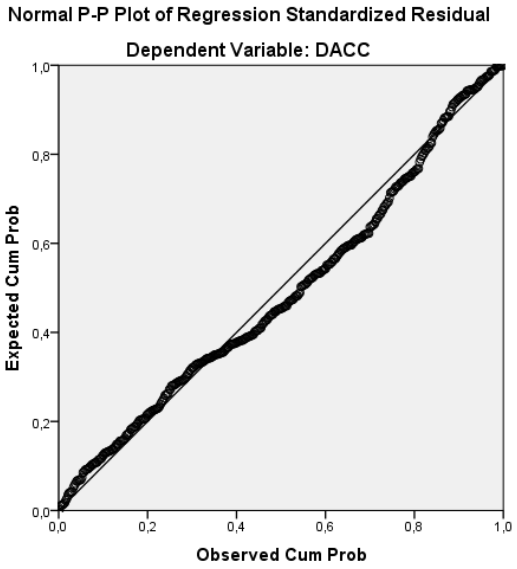
$DACC_t = TACC_t - NDACC_t$
(Eşitlik 1)
$DACC_t$ = t döneminde isteğe bağlı tahakkuk
$TACC_t$ = t döneminde toplam tahakkuk
$NDACC_t$ = t döneminde isteğe bağlı olmayan tahakkukları
$TACC_t = \Delta CA_t - \Delta Cash_t - \Delta CL_t + \Delta DCL_t - DEP_t$
(Eşitlik 2)
ΔCA_t = t döneminde dönen varlıklardaki değişim
$\Delta Cash_t$ = t döneminde nakit ve nakit benzerlerindeki değişim
ΔCL_t = t döneminde kısa vadeli yükümlülüklerdeki değişim
ΔDCL_t = t döneminde kısa vadeli yükümlülükler içindeki finansal borçlanmalardaki değişim
DEP_t = t döneminde amortisman ve itfa gideri
$NDACC_t = \alpha_1 (1 / A_{t-1}) + \alpha_2 [(\Delta REV_t - \Delta REC_t) / A_{t-1})] + \alpha_3 (PPE_t / A_{t-1})$
(Eşitlik 3)
A_{t-1} = t-1 döneminde toplam varlıklar
ΔREV_t = t döneminde satışlardaki değişim
ΔREC_t = t döneminde ticari alacaklardaki değişim
PPE_t = t döneminde brüt maddi duran varlıklar
$\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ = tahmin edilen katsayılar, alfa katsayıları

Düzeltilmiş Jones Modelinde yer alan α_1, α_2, α_3 katsayılarının hesaplanmasında Bartov vd. (2001, s.426) tarafından yapılan çalışmada açıklanan Orijinal Jones Modeli kullanılmıştır.

Analiz için toplanan veriler, SPSS istatistik programı ile analize tabi tutulmuştur. Çoklu regresyon analizini yapabilmek için öncelikle elde edilen verilerde uç değer olup olmadığı Standardize Edilmiş Kalıntı (Standardized Residual) değerin -3,29 ile +3,29 arası olması ve de Cook's Distance değerinin 1'den küçük olması açısından analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda 22 gözlemin uç değer içerdiği tespit edilmiş ve analizden çıkartılmıştır.

Analize dahil edilen değişkenler arasında çoklu bağlantı sorununa ilişkin korelasyon katsayısı ve VIF değeri hesaplaması yapılmıştır. Analize dahil edilen değişkenlerin korelasyon katsayısının %80'den küçük olması (Hair vd., 2010; Tabachnick ve Fidell, 2007) ve VIF değerinin 10'un altında kalması nedeniyle (Salehi vd., 2019; Aljaaidi vd., 2021; Suttipun, 2021) çoklu bağlantı

problemi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında değişkenlerin dağılımları grafik üzerinde incelenerek dağılımın normal dağılıma uygun olduğu tespit edilmiştir (Grafik 1).

Grafik 1. Normal Dağılım Grafiği

2020-2021 dönemlerinde analize dahil edilen değişkenler ile ilgili tanımlayıcı bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistiksel Bilgiler

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
DACC	0,00	4,03	1,19	0,80
FEE	9,95	16,69	12,10	1,26
SIZE	15,43	26,59	20,75	1,95
CFLOW	-0,64	0,83	0,07	0,13
CUR	0,17	29,28	2,26	2,84
INVTR	0,00	0,90	0,34	0,22
ROA	-0,78	0,72	0,08	0,15
LEV	0,01	1,11	0,54	0,25
BIG4	0	1	,51	,50

Denetim kalitesi ile denetim ücreti arasındaki ilişkinin ölçümü amacıyla çoklu regresyon modeli oluşturulmuştur. Oluşturulan regresyon modeli aşağıda sunulmuştur:

$DACC = \beta_0 + \beta_1 FEE + \beta_2 SIZE + \beta_3 CFLOW + \beta_4 INVTR + \beta_5 ROA + \beta_6 LEV + \beta_7 BIG4 + \varepsilon$

DACC : Düzeltilmiş Jones Modeli'ne göre denetim kalitesinin ölçümü

FEE : Denetçi raporunda 2020-2021 dönemleri için açıklanmış olan bağımsız denetim ücretinin doğal logaritması

Kontrol değişkenleri

SIZE : Şirketin toplam aktifinin doğal logaritması
(Choi vd. 2010; Li ve Shi, 2012; Kwon vd., 2014; Corbella vd., 2015; Homayoun ve Hakimzadeh, 2017; Wang, 2020; Aljaaidi vd., 2021; Saheed vd., 2021)

CFLOW : Esas faaliyetten nakit akışların toplam aktife oranı
(Choi vd. 2010; Li ve Shi, 2012; Kwon vd., 2014; Corbella vd., 2015; Wang, 2020)

CUR : Dönen varlıkların kısa vadeli yükümlülüklere oranı
(Kwon vd., 2014)

INVTR : Ticari alacak ve stokların toplam aktife oranı
(Choi vd. 2010; Alali, 2011; Wang, 2020)

ROA : Dönem kar/zararının ortalama toplam aktife oranı
(Choi vd. 2010; Li ve Shi, 2012; Aljaaidi vd., 2021)

LEV : Toplam borçların toplam aktife oranı
(Choi vd. 2010; Alali, 2011; Li ve Shi, 2012; Kwon vd., 2014; Corbella vd., 2015; Wang, 2020; Aljaaidi vd., 2021; Saheed vd., 2021)

BIG4 : Kukla değişken (1: Dört büyük denetim firması, 0: Diğer)
(Choi vd. 2010; Alali, 2011; Li ve Shi, 2012; Kwon vd., 2014; Salehi vd., 2019; Kyriakou ve Tsoktouridou, 2021)

4. BULGULAR

Tablo 3'te değişkenlere ilişkin korelasyon katsayıları ve VIF değerleri sunulmuştur. Korelasyon ilişkisine göre denetim kalitesi (DACC) ile CUR, INVTR, ROA, LEV ve BIG4 değişkenleri arasında anlamlı ilişki

tespit edilirken, CUR, INVTR ve ROA değişkenleri arasında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Bunların yanında denetim ücreti ile şirketlerin aktif büyüklükleri (SIZE), işletme faaliyetlerinden nakit akışları (CFLOW), finansal risk düzeyi (LEV) ve denetim firmasının dört büyük olup olmaması (BIG4) arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Buna göre bu değişkenlerdeki artış, denetim ücretini de artıracaktır. Buna karşın şirketlerin ödeme gücündeki artış da şirketlerin risk düzeylerini düşüreceğinden cari oran (CUR) ile denetim ücreti ile negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 3. Değerlerin Korelasyon Katsayıları ve VIF Değerleri

	VIF	DACC	FEE	SIZE	CFLOW	CUR	INVTR	ROA	LEV
FEE	3,146	,047							
SIZE	3,070	,008	,794**						
CFLOW	1,424	,025	,200**	,185**					
CUR	1,578	-,230**	-,169**	-,238**	-,054				
INVTR	1,331	-,186**	-,084	-,044	-,181**	-,221**			
ROA	1,925	-,307**	-,058	-,035	,352**	,317**	,009		
LEV	2,567	,107*	,268**	,365**	,041	-,588**	,298**	-,503**	
BIG4	1,724	,115*	,614**	,553**	,208**	-,106*	-,0341	-,069	,300**

* %1 düzeyinde anlamlı, ** %5 düzeyinde anlamlı, *** %10 düzeyinde anlamlı

Çalışmanın hipotezi olan H1'in test edilmesi amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Tablo 4'te analiz sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4. Denetim Kalitesi İle Denetim Ücreti Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

	katsayı (β)	t-değeri	p-değeri
FEE	-,017	-,330	,741
SIZE	-,039	-1,216	,225
CFLOW	,574***	1,771	,077
CUR	-,077*	-4,876	,000
INVTR	-,638*	-3,351	,001
ROA	-1,848*	-5,444	,000
LEV	-,587**	-2,543	,011
BIG4	,257*	2,741	,006
Sabit	2,889*	5,879	,000
N	412		
F değeri	12.417*		
Durbin-Watson	1,981		

* %1 düzeyinde anlamlı, ** %5 düzeyinde anlamlı, *** %10 düzeyinde anlamlı

Tablo 4'te denetim kalitesi ile denetim ücreti ve kontrol değişkenleri arasındaki ilişkiler yer almaktadır. Buna göre çalışmanın H1 hipotezi reddedilmiştir. Diğer bir ifadeyle denetim kalitesi ile denetim ücreti arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilememiştir. Bu bulgu, Salehi vd. (2015), Homayoun ve Hakimzadeh (2017) ve Salehi vd. (2019) çalışmaların bulguları ile uyumludur.

Buna karşın denetim kalitesi ile CFLOW, CUR, INVTR, ROA, LEV ve BIG4 kontrol değişkenleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki tespit edilmiştir. CFLOW ve BIG4 değişkenleri ile pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre şirketin finansal risk düzeyi ile karlılık durumlarının denetim kalitesi üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bunun yanında denetim firmasının dört büyük olup olmaması da denetim kalitesinde belirleyici bir değişken olarak tespit edilmiştir. Çalışmanın bu bulguları, literatürdeki çalışmalarla uyumludur.

5. SONUÇ

Bu çalışmada Türkiye'de 31 Aralık 2021 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlayan denetim ücreti ile denetim kalitesi arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu amaçla 2021 ve 2020 yılları için açıklanan denetim ücretleri ile denetim kalitesi ve literatürde yer alan kontrol değişkenleri analize dahil edilmiştir. Denetim kalitesinin ölçümünde literatürde kullanılmış olan Düzeltilmiş Jones Modeli kullanılmıştır.

Çalışmada denetim kalitesi ile denetim ücretleri arasındaki ilişkinin tespitinde çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Yapılan çalışma neticesinde analize dahil edilen gözlemler üzerinden yapılan analiz kapsamında denetim kalitesi ile denetim ücretleri arasında istatistiksel anlamda ilişki tespit edilmemiştir. Buna karşın, bazı kontrol değişkenleri ile denetim kalitesi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Çalışmanın bulguların önceki çalışmalar ile uyumlu olduğu görülmüştür.

Elde edilen bulgulara göre denetim kalitesi ile şirketlerin finansal risk düzeyleri ve karlılık durumları arasında ilişki olduğu, denetim ücretinin şirketlerin finansal risk ve karlılık yanında aktif büyüklüklerinden etkilendiği tespit edilmiştir.

Yapılan bu çalışmada bazı kısıtlamalar yer almıştır. Bunların başında Borsa İstanbul'da işlem gören şirketlerden eksik verisi olanlar yer almaktadır. Verisi

eksik olan şirketler ile mali kuruluşlar ve özellikle finans sektörünün finansal verilerinin farklılığı nedeniyle analize dahil edilmemiştir. Bunun yanında bazı şirketler tarafından denetim ücretlerinin karşılaştırmalı olarak sunulmaması nedeniyle analize dahil edilmemiştir. Yine literatüre göre veriye erişim kısıtı nedeniyle dar kapsamlı bir dönem üzerinden araştırma yürütülmüştür. Bu nedenle gelecek çalışmalarda çalışmanın analiz döneminin artırılması daha kapsayıcı sonuçların elde edilmesine imkan sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Aljaaidi, K.S, Abidin, S.B. and Hassan, W.K. (2021). Audit fees and audit quality: Evidence from Gulf Cooperation Council Region. *AD-minister*, 38, 121-159. Doi: https://doi.org/10.17230/ad-minister.38.5

Alali, F. (2011). Audit fees and discretionary accruals: compensation structure effect. *Managerial Auditing Journal*, 26(2), 90-113, Doi: https://doi.org/10.1108/02686901111094994

Bartov, E., Gul, F.A. and Tsui, J.S.L. (2001). Discretionary-accurals models and audit qualifications. *Journal of Accounting and Economics*, 30(3), 421-452. Doi: https://doi.org/10.1016/S0165-4101(01)00015-5

Behrend; M.J, Khan, S., Ko, Y.W. and Park, S.J. (2020). Abnormal audit fees and audit quality: Evidence from the Korean Audit Market. *Journal of International Accounting Research*. 19(3), 37-60, Doi: https://doi.org/10.2308/jiar-18-053

Cho, M, Ki, E. and Kwon, S.Y. (2017). The effects of accruals quality on audit hours and audit fees. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*. 32(3), 372-400. Doi: https://doi.org/10.1177/0148558X15611323

Choi, J.H., Kim, C.F., Kim, J.B. and Zang, Y. (2010). Audit office size, audit quality, and audit pricing. *Auditing: A Journal of Practice &Theory*. 29(1), 73-97. Doi: https://doi.org/10.2308/aud.2010.29.1.73

DeAngelo, L.E. (1981). Auditor size and audit quality. *Journal of Accounting and Economics*, 3(3), 183-199. Doi: https://doi.org/10.1016/0165-4101(81)90002-1

Dechow, P.M., Sloan, R.G. and Sweeney, A.P. (1995). Detecting earning management, *The Accounting Review*, 70(2), 193-225.

Gunn, J.L, Kawada, B.S. and Michas, P.N. (2019), Audit market concentration, audit fees, and audit quality: A cross-country analysis of

complex audit clients. *Journal of Accounting and Public Policy*. 38(6), 1-20. Doi: https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2019.106693

Homayoun, S. and Hakimzadeh, M. (2017). Audit fee and audit quality: an empirical analysis in family firms. *International Journal of Economics and Financial Issues*. 7(2), 469-476.

James, I.O. and Izien, O.F. (2014). Audit firm characteristics and audit quality in Nigeria. *International Journal of Business and Economics Research*, 3(5), 187-195. Doi: https://doi.org/10.11648/j.ijber.20140305.14

Kyriakou, M.I and Tsoktouridou, K. (2021). Association between discretionary accruals and audit fees and the role of the size of the audit firm: European Evidence. *International Advances in Economic Research*, 27, 185-196, Doi: https://doi.org/10.1007/s11294-021-09830-7

Kwon,S.Y., Lim, Y. and Simnett, R. (2014). The effect of mandatory audit firm rotation on audit quality and audit fees: empirical evidence from the Korean Audit Market. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*. 33(4), 167-195. Doi: https://doi.org/10.2308/ajpt-50814

Li, F. (2008). Annual report readability, current earning, and earning persistence. *Journal of Accounting and Economics*, 45(2–3), 221-247. Doi: https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2008.02.003

Li, W. and Shi, D. (2012). Audit quality, audit fees and gender. 2012 International Conference on Information Management, Innovation Management and Industrial Engineering, 20-21 Oct. 2012, 340-343, Doi: https://doi.org/10.1109/ICIII.2012.6339987

Saheed, D.O., Ajibola, I.M. and Adedoyin, L. (2021). Efficacy of audit fee on audit quality of selectedpharmaceutical firms in Nigeria. *Copernican Journal of Finance & Accounting*, 10(1), 53-66. Doi: http://dx.doi.org/10.12775/CJFA.2021.003

Salehi, M, Jafarzadeh, A. and Nourbakhshhosseiny, Z. (2015). The effect of audit fees pressure on audit quality during the sanctions in Iran. *International Journal of Law and Management*, 59(1), 66-81, Doi: https://doi.org/10.1108/IJLMA-10-2015-0054

Salehi, M, Komeili, F. and Gah, A.D. (2019). The impact of financial crisis on audit quality and audit fee stickiness: evidence from Iran. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 17(2), 201-221,Doi: https://doi.org/10.1108/JFRA-04-2017-0025

Suttipun, M. (2021). Impact of key audit matters (KAMs) reporting on audit quality: evidence from Thailand. *Journal of Applied Accounting Research*, 22(5), 869-882. Doi: https://doi.org/10.1108/JAAR-10-2020-0210

Tabachnick, B.G. and Fidell, L.S. (2007). Using *multivariate statistics (fifth edition)*. USA: Pearson/ Allyn ve Bacon.

Wang, H. (2020). Research on the relationship between audit fees and audit quality under audit market competition based on modified Jones model. *2020 2nd International Conference on Economic Management and Model Engineering (ICEMME)*. 20-22 Nov. 2020, 688-691, Doi: https://doi.org/10.1109/ICEMME51517.2020.00142